

Melkwaliteit is nog steeds zorgenkindje van de vrijloopstal

Vrijloopstal raakt vogelvrij

Het imago van de welzijnsvriendelijke vrijloopstal liep vorig jaar een fikse deuk op door zorgen over de melkwaliteit. Tijdens een symposium over vrijloopstallen werden die zorgen nog niet weggenomen. Het stalconcept heeft nog een lange weg te gaan, maar blijft aantrekkelijk voor de koe.

tekst **Tijmen van Zessen**

Paul Galama:
'Mest uit vrijloopstal verbetert de bodem'

Frank Driehuis:
'Sporen verwijderen uit melk vergt grote investering'

We zitten hier met heel veel mensen vrijwillig in een kleine ruimte, maar zou een koe daar ook voor kiezen?' De vraag stellen is hem beantwoorden; Paul Galama opende het symposium over vrijloopstallen op ludieke wijze. De projectleider in het onderzoek naar vrijloopstallen wees een bomvolle zaal belangstellenden op het voornaamste voordeel van de vrijloopstal: uitstekend welzijn en een dito diergezondheid.

Enkele uren later maakte Galama de balans op na een middag vol presentaties en discussies. Er stonden exact evenveel plusjes als minnetjes op zijn sheet. Meest zorgwekkende minnetje was die

van de melkwaliteit. Compost als ligbedding geeft aanleiding tot hogere aantallen thermofiele bacteriën in melk. Voor de volksgezondheid vormen deze bacteriën weliswaar geen gevaar, maar met name in lang houdbare zuivel, zoals koffiemelk zorgen de sporen van deze bacteriën voor bederf.

Export loopt risico

Frank Driehuis, onderzoeker bij NIZO Food Research, nam de aanwezigen mee in het onderzoek naar de thermofiele sporen in melk. 'De meest risicovolle groep zijn de zogeheten X-TAS-bacteriën, deze overleven een twintig minuten lange verhitting van 115 graden Celsius. In de gft-com-

postbodems waren zeer hoge aantallen van deze bacteriën aanwezig.'

De X-TAS-bacteriën vermenvuldigen zich het snelst bij een temperatuur van 55 graden Celsius, een temperatuur die in vrijloopbodems voorkomt.

De technische mogelijkheden om sporenvormende bacteriën de kop in te drukken zijn beperkt, omdat compostering een thermofiel (warmtevormend) proces is. Grondiger voorbehandelen bij het melken heeft wel effect, maar verwijdert volgens Driehuis nooit meer dan negentig procent van de sporen.

Ook het verwijderen van de sporen uit de melk is technisch ingewikkeld. 'Er wordt wel over nagedacht, maar het vergt behoorlijk grote investeringen', zegt Driehuis.

Jouke Postma, medewerker bij FrieslandCampina, gaf desgevraagd een negatief advies voor het gebruik van compost in stalbodems. 'We krijgen echt klachten uit de warmere landen waar we naartoe exporteren. Onze exportposities lopen daarmee een risico.' Sinds vorig jaar haalt FrieslandCampina de melk voor lang houdbare zuivel – circa vijf tot acht procent van het totale volume – niet meer bij bedrijven die compost gebruiken.

In composterende houtsnipperbodems bestond meer variatie in aantallen X-TAS-bac-

teriën. In het algemeen waren de hoeveelheden lager dan bij gft-compost, maar door de compostering in de bedding nemen de X-TAS-bacteriën in aantal wel toe. In zaagsel, digestaat en in gescheiden mest waren niet of nauwelijks aantoonbare hoeveelheden X-TAS-bacteriën.

Knelpunt in bemesting

De mestkwaliteit van vrijloopstallenmest (humest) is gunstig en ongunstig tegelijk. Galama zette een plusje vanwege het hoge organische stofgehalte van de humest. 'Het product is daarmee geschikt als bodemverbeteraar.' Tegelijkertijd is de lage direct beschikbare hoeveelheid stikstof een nadeel van humest.

In de praktijk betekent dit dat veehouders met een vrijloopstal meer moeite hebben om rond te komen met de bemesting. De stikstof uit humest komt te langzaam vrij om in het voorjaar de grasgroei vlot op gang te helpen, terwijl de ruimte voor kunstmest ook op bedrijven met vrijloopstallen aan grenzen is gebonden. Sommige bedrijven voeren daarom een deel van de humest als compost af en voeren drijfmest aan.

Het knelpunt zou volgens Kees Peijs, melkveehouder met een vrijloopstal in Etten-Leur, aangepakt moeten worden door een aanpassing van de werkingscoëfficiënt. Daarmee ontstaat extra ruimte om mest te plaatsen. 'Wij hebben een andere mestsoort, onze mest zit dichter bij compost dan bij drijfmest.'

Toch is het de vraag in hoeverre dit een verschil maakt: humest heeft een ongunstige verhouding tussen stikstof en fosfaat, waardoor bedrijven met een vrijloopstal sneller tegen mestafvoer aanlopen. |